

Interesējas par ozolu mežu apsaimniekošanu

Šī gada 17. oktobrī Ungurmuižā notika seminārs par ozolu mežu apsaimniekošanu. Tajā pulcējās vairāk kā 20 interesenti ne tikai no Pārgaujas novada, bet arī no Viļakas, Gulbenes, Ērgļiem, Mālpils, Rundāles, Salacgrīvas, Rīgas un citām Latvijas vietām. Pasākuma pirmajā daļā semināra dalībnieki iepazīnās ar 11 gadus vecu ozolu dižstādu, kurš izaudzēts privātā kokaudzētavā Priekuļu novada Mārsnēnu pagastā. Šādus stādus var izmantot gan veidojot mežaudzes, gan arī atjaunojot parkus un alejas. Kā uzsvēra Meža konsultāciju pakalpojumu centra vecākais mežsaimniecības konsultants Andris Vīrs, pēc koku iestādīšanas par tiem nedrīkst aizmirst. Ozoli ir koku suga, kuru bojā gan peles, gan briežveidīgie. Stumbra bojājumi var rasties arī temperatūras svārstību rezultātā. Tāpēc pēc iestādīšanas, veicot kopšanu ozolus nevajadzētu pilnībā atsegt. Svarīgi veidot stabilu mikroklimatu. Ap kokiem augošie zālaugi un kokaugi tādu nodrošina. Apaugums tos var pasargāt arī pret pelēm, stirnām un citiem dzīvniekiem. Andris Vīrs demonstrēja arī dažādus koku aizsardzības līdzekļus - sākot no stumbru smērēm, kuru pamatmasu veido smiltis un asinis, līdz pat dažāda izmēra plastmasas spirālēm. Pasākuma turpinājumā dalībniekiem bija iespēja iepazīties ar turpat Ungurmuižā augošu parasto ozolu, kuru skārusi slimība - Akūtā kalšana. Parkveida ainavā augošajam kokam daļa vainaga jau nokaltusi, bet uz stumbra redzamas eksudāta (melns krāsa šķidrums) tecēšanas pēdas. Šķidrums izdalās baktēriju

darbības rezultātā. Valsts augu aizsardzības dienesta Latgales reģionālās nodaļas vecākā inspektore Valda Meijere atklāja, ka Ungurmuižas ozolam Akūtā kalšana apstiprināta veicot paraugu ievākšanu dabā un pēc tam pārbaudot laboratorijā. Speciāliste uzsvēra, ka slimība līdz galam nav izpētīta, tāpēc dienests turpinās ozolu novērošanu visā Latvijā. Uz pasākuma apmeklētāju jautājumu par to, ko darīt ar bojāto ozolu, V. Meijere atbildēja, ka koka nozāgēšana un sadedzināšana problēmu neatrisinās, jo izpētīts, ka Akūto kalšanu izraisošās baktērijas atrodamas ne tikai koksnē, bet arī augsnē. Ja koks ir slim, tad nevajadzētu to aiztikt. Pēc bojātā ozola apskates semināra dalībnieki devās pastaigā pa Nobela prēmijas nominanta, zinātnieka Paula Valdena vārdā nosaukto taku, kas vijās cauri mistrotam ozolu - ošu - liepu - lapegļu mežam, kurā pirms sešiem gadiem "For- Rest" projekta ietvaros veikta meža biotopa kopšana. Gadu gaitā izveidojies grūti caurskatāms pamežs. To pamatā veido salīdzinoši agresīvās kļavas un lazdas. Lai atēnotu zemsedzi un nodrošinātu mežaudzes labāku pārskatāmību, nākotnē veicama atkārtota kopšana. Pēc Ungurmuižas mežu apskates, semināra dalībnieki iepazinās ar aizsargājamo ozolu mežu piemēriem privātajās zemēs. Vienā no nogabaliem, apmēram 130 gadus veci ozoli un neliels daudzums egļu. Pirms pieciem gadiem saskaņā ar sugu un biotopu eksperta atzinumu veikta egļu skaita samazināšana. Izzāgētas egles, kuras bija ieaugušas ozolu vainagos. Apskatot mežaudzi nācās secināt, ka pēc kopšanas palikušo egļu vainagi sakuplojuši un nākotnē atsevišķās vietās biotopa kopšana jāatkārto. Turpat blakus cits zemes īpašums, kurā biotopa kopšana veikta pirms sešiem gadiem. Ozolu vecums apmēram 180 gadi. Veicot kopšanu izzāgēta daļa no eglēm, kuras traucēja ozolu attīstību. Piecu gadu laikā atsevišķās nogabala vietās saaugušas lazdas. Izveidojušās ozolu un egļu paaugas grupas. Šīs sugas nākotnē konkurēs un zemes īpašniekam iespējams būs jāiejaucas un egļu skaits jāsamazina. Nogabalā atrodama unikāla ozolu kritala uz kuras aug dabiskus ozolu mežus raksturojošā sēne - plaisājošā rūtaine. Noslēdzot Ungurmuižas tuvumā esošo privāto zemju apskati, pasākuma dalībnieki iepazinās ar ozolu lauksaimniecības zemē, kurš savulaik audzis klajā vietā, bet laikam ejot ap to saauguši bērzi un apses. Zemes īpašnieks pirms pieciem gadiem pamanījis, ka ozols no ainavas pazudis, redzami tikai bērzi un atsevišķas apses. Tāpēc nolemts ap ozolu veikt koku ciršanu. Lai arī nav nocirsti visi koki, ozols ainavā kļuvis redzams, tā vainagam brīvi piekļūst gaisma. Šo gadu laikā nocirsto koku vietā izaugušas pāris metru garas apses, kuras nākotnē aizsegs ozolu, tāpēc zemes īpašniekam būs jāplāno to zāgēšana. Dienas pēdējais apskates objekts bija desmit gadus vecs sarkano ozolu - sudrabkļavu stādījums. Koki stādīti ar frēzi izveidotās vagās. Katram iestādītajam kokam saimnieks stumbra lejasdaļā uzlicis plastmasas pudeli. Tas nepieciešams, lai kokus aizsargātu pret pelēm. Zemes īpašnieks daudzu gadu garumā veic jaunaudzes kopšanu, bet bojā gājušu koku vietā iestāda jaunus.

Pārgaujas novadā atrodami gan ozolu meži, gan atsevišķi augoši koki. Situācija dabā ir tāda, ka bieži vien ozolus noēno citu sugu koki, sevišķi egles. Tāpēc vēlētos aicināt zemes īpašniekus doties dabā un apsekot savas zemes, lai varētu konstatēt, kā jūtās tur augošie ozoli. Ja ozola vainagā izaugušas citas koku sugas un daļa zaru jau nokaltusi, tad visticamāk pienācis laiks veikt atēnošanu. Ja Jūsu īpašums atrodas Gaujas nacionālajā parkā, un ir veikta sugu un biotopu inventarizācija, tad darbus

plānot palīdzēs Meža apsaimniekošanas plānā ietvertās rekomendācijas. Lai veiktu koku ciršanu, jāsaņem apliecinājums. Neskaidrību gadījumā aicinu sazināties ar Valsts meža dienestu, Dabas aizsardzības pārvaldi vai pašvaldību. Jautājumus varat sūtīt arī uz e-pastu: raimonds.mezaks@gmail.com

Mežu īpašnieki aicināti aizpildīt anketu par ozolu kalšanu.

*Raimonds Mežaks,
Mežsaimniecības demonstrējumu teritorijas "Pūpoli" pārvaldnieks*